

Kniha

Kniha je vrstevnatý fenomén nabitý mnoha symbolickými významy. Současně představuje historicky výchozí nosič informací, jehož forma se v čase a prostoru proměňuje. Forma tradiční knihy je v našem kulturním okruhu odvozena z podoby kodexu a její výslednou podobu pak knižní úpravce přizpůsobuje v závislosti na možnostech tisku a strojní vazby.

[Výroba knihy, video](#)

Vývojové etapy knižního umění

Autorská kniha jako svébytné médium je setrvalou součástí umělecké scény od druhé poloviny 20. století, třebaže její předstupně, posouvající hranice tradiční knihy, nacházíme již v ojedinělých dílech konce 19. století a posléze stále častěji s nástupem avantgardního umění.

Knihtisk

Podstatou Gutenbergova vynálezu bylo sestavení jednotlivých znaků, písmen, do tiskové formy a po ukončení tisku byly znaky, písmena, rozebrány a připraveny opět k použití sestavení nové tiskové formy.

[Knihtisk historie](#)

[Lubok](#)

[p98a](#)

[p98a video](#)

Krásná kniha

Autorská kniha je spojena s moderním uměním a její vývoj je zákonitě zakotven v této tradici (koncept krásné knihy zavedený nakladatelstvím *Kelmscott press* a dále rozvíjený v edicích Ambroise Vollarda a Daniela H. Kahnweilera, nakladatelstvím *Cranach Press* Harry Graf Kesslera apod.).

Arts and Crafts

Koncem 15. století italští tiskaři a nakladatelé v Benátkách (například Aldus Manutius), kteří vytvořili nová krásná písma (Nicolas Jenson, Francesco Griffo), takže se jejich knihy už nepodobaly rukopisům. Ve vydání krásných knih pak pokračovali i barokní tiskaři vedle běžných tisků pro širší potřebu. Masové vydávání knih v 19. století, umožněné strojní výrobou papíru a tiskařskými stroji, vedlo k jistému úpadku kvality knih. Proti tomu se postavil anglický spisovatel John Ruskin (1819–1900) a výtvarník a reformátor William Morris (1834–1896), zakladatel hnutí Arts and Crafts („umění a řemesla“), který se snažil o obnovu uměleckých řemesel a začal vydávat krásné knihy.

Arts and Crafts

The Kelmscott Press

V roce 1891 William Morris založil nakladatelství a tiskárnu ve svém domě *Kelmscott Manor*. Kladl důraz na řemeslné postupy, inspirované tradicí pozdně středověké a rané renesanční knižní tvorby. Tvorbou původních písem, čerpáním vlastního papíru a ručním tiskem stál William Morris v opozici k hromadné, strojové výrobě knih. Do roku 1899 vydal William Morris přes padesát titulů. Každá vydaná kniha byla jedinečným artefaktem.

Kelmscott Press

Kelmscott Press

Kelmscott Press

Kelmscott Manor

Edward Burne-Jones

Heavenly Monkey

Nawakum Press

Bibliofilie nebo bibliofilství

Odvozeně je to také výraz označující krásnou knihu, vydanou se zvláštním zřetelem k úpravě (typografii), často ilustrovanou originálními grafikami. Vychází zpravidla v malém nákladu na kvalitním papíru a jednotlivé výtisky bývají někdy číslovány i podepsány autory.

Ruskinovy a Morrisovy myšlenky se rychle prosadily a vydavatelé začali víc pečovat i o výtvarnou stránku a dokonalé provedení knih. Zejména krásná literatura sice vycházela v levných vydáních, malá část nákladu se však tiskla na lepším papíře, případně s grafickou výzdobou. Vedle toho začaly vznikat edice „bibliofilských“ knih – většinou básní a krátkých próz v malém nákladu a s originální grafickou výzdobou – určených předně pro sběratele.

Spolek českých b

Aulos

Nakl. Kloudek

Teapot

První česká bibliofilie

První českou bibliofilsky vydanou knihou je dekadentní básnická sbírka Arnošta Procházky „*Prostibolo duše*“. Na počátku roku 1895 ji ve dvou steh výtiscích (z toho 25 exemplářů na papíru holland) vydala Moderní revue v Praze. Kniha má 36 stran a formát 20×25 centimetrů.

Vyhnanec

Moderní revue

V roce 1908 byl v Praze založen „Spolek českých bibliofilů“